

VJEKOSLAV IVANIŠEVIĆ

javni djelatnik i hrvatski domoljub

UDK: 929 Ivanišević V. "1884/1955."
Pregledni rad
Priljeno: 20. V. 1999.

Dr. ZDRAVKO MUŽINIĆ
21000 Split, HR
Vinkovačka 45

Inž. Vjekoslav Ivanišević bio je jedna od uglednih osoba splitskoga kulturnog, gospodarskog, sportskog i političkog života prvih desetljeća dvadesetog stoljeća. Politički sojetonazor učinio ga je političkim zatvorenikom i potisnuo iz javnog života pa umre gotovo zaboravljen. Ovaj kratki prikaz napisan je da se to ne dogodi.

U nizu predratnih splitskih javnih djelatnika, kao i općenito zaljubljenika u Split, jedan od najmarkantnijih svakako je bio ing. Vjekoslav Ivanišević, gorljivi lokalpatriot, i ne manje dosljedni hrvatski rodoljub, te agilni športski djelatnik i uspješan poslovni čovjek. Zbog takvih kvaliteta u razdoblju između dvaju ratova bio je veoma poznat i uvažavan sugrađanin. Godinama je pripadao krugu splitskoga intelektualnog establišmenta i prijateljevao sa svim poznatim osobama iz ku-

Iturno-umjetničkog, političkog i športskog života, pa tako i s književnicima, slikarima, glazbenicima, povjesničarima, privrednicima, novinarima itd.

Vjekoslav Ivanišević rođen je u Splitu 7. travnja 1884. u imućnoj težačkoj obitelji s Lučca (nadimkom Kure). Nakon osnovne škole završava Veliku realku i na kraju 1915. studij građevine u Pragu. Diplomiravši, kraće vrijeme radi u Općini, a potom otvara privatnu građiteljsku tvrtku.

Nakon završetka II. svjetskog rata zbog istaknutog hrvatskog rodoljublja 27. siječnja 1947. osuđen je na dvije godine lišenja slobode s prisilnim radom, zbog krivičnog djela protiv naroda i države, uz konfiskaciju građevnog poduzeća sa svim postrojenjima i hidrocentralom, kao i privatnog pokretnog i nepokretnog imetka. Kaznu je izdržavao u Lepoglavi. Zanimljivo da je ondje bio zajedno sa Stepincem, kojom se prilikom upoznao i zbližio s pok. kardinalom i blaženikom.

Po izlasku iz zatvora nije mogao dobiti nikakav posao u Splitu pa je radni vijek završio kao nastavnik Tehničke škole u Rijeci. Umro je u Splitu 12. svibnja 1955.

Još nakon I. svjetskog rata otvara građevinsku tvrtku koju je uspješno vodio i s njom izvršio niz velikih radova u raznim mjestima Hrvatske. Budući da se bavio industrijskim građevinarstvom, u Splitu je ostavio tek mali broj radova. Tako je 1929. izgradio tzv. Ivaniševićev prolaz, s osvijetljenim staklenim krovom i prodavaonicama sa strana, koji je bio usporedan s današnjom Ulicom bana Jelačića. Prolaz je uništen u bombardiranju 1944. Zajedno s inž. Fabjanom Kaliternom projektirao je i izgradio 1921. na Bačvicama kuću Dvornik, poslije hotel "Imperijal", koji je 1938. proširen i prozvan "Hotel Park".

Od većih industrijskih radova sagradio je dio pruge Zagreb - Split, i to dionicu Pribudić-Gospić i Čupkovićev vijadukt.

Nadalje je radio na isušivanju Imotsko-bekijskog polja i gradnji tvornice elektroda i ferolegura u Šibeniku.

Zaljubljen u rodni grad, a i inače zauzet za napredak Splita, bio je pun dobre volje da i sa svoje strane maksimalno pridonese napretku Splita. Kako se vidi iz *Splitskog almanaha* iz god. 1925-26., tih je godina bio svestrano angažiran u nekoliko foruma, pa je tako npr. član Upravnog povjerenstva, pa član Stambenog odbora, Blagajničkog odbora kao i član Odbora za upravu Gradskog vodovoda i Gradske plinare. Bio je nadalje i član zamjenik Disciplinskog suda Općinskog vijeća, a njegovo se ime nalazi i među članovima uprave Penzionog fonda namještenika općinskih poduzeća. Također je i odbornik Jadranske straže. To je bilo, imajmo na umu, samo tijekom 1925. i 1926., a možemo zamisliti koliko je dužnosti imao poslije, a posebice tridesetih godina.

Treba reći da je taj agilni javni radnik sudjelovao i u polemikama u svezi s nekim javnim poslovima, kakvo je primjerice bilo pitanje lokacije splitske sjeverne luke, kad se izjasnio za lokaciju Poljud; sudjelovao je i u polemici u svezi s problemom izgradnje Banovine itd. O nekim od tih problema pisao je i u dnevnom tisku (*Novo doba, Hrvatski glasnik, Život ...*), pa se tako predstavio i kao uspješni žurnalist i čovjek od pera. Prigodno se bavio i u poviješću pa je tako, skupa s ing. Lucijanom Stellom, pisao o Radovanovu portalu.

Ovdje posebice valja istaknuti da je Ivanišević bio i istaknuti hrvatski rodoljub. No, nije to išlo tako brzo i jednostavno! Jer kao i mnogi drugi SPLICANI Hrvati, i Ivanišević je platio danak romantičnom jugoslavenstvu. No, nije svakako dugo ostao pri tim raspoloženjima. Za razliku od mnogih naših SPLICANA koji se cijeloga života nisu oslobodili svojih političkih iluzija i zabluda, on se vrlo brzo otrijeznio od svojih zanosa. Postao je uskoro istaknutim i bezrezervnim hrvatskim rodoljubom. Zaključivši da je jedino vertikalno rješenje za hrvatski narod federalizam, prišao je rano Trumbićevoj federalističkoj stranci (MFSS). Bio je jedan od istaknutih članova te stranke pa je prigodom izbora 1926. i 1928. izabran na listi te stranke za vjećnika Općinskog upraviteljstva od 1926. do 1928. No kad se 1928. dogodio nečuveni zločin u beogradskoj skupštini, prišao je

Ivanišević, kao i mnogi drugi, skupa s Trumbićem i većim brojem bivših federalista, Radićevu HSS-u. Bio je istaknuti član te stranke, a posebice se razmahao tridesetih godina, nakon slabljenja diktature. Godine 1938. bio je čak zamjenik dr. Šuteja na listi HSS-a za grad Split, a iste je godine preuzeo i odgovornu dužnost predsjednika Mjesnog ogranka HSS-a za grad Split. Kao član i posebice kao predsjednik, bio je vrlo zauzet i agilan, pri čemu mu je išlo u prilog to što je bio neoženjen pa je imao tako mnogo slobodnog vremena, koje je, eto, vrlo korisno znao upotrijebiti, kako za dobrobit rodnoga grada, tako i za afirmaciju HSS-a i dobrobit hrvatskog naroda općenito, a vidjet ćemo da time nije iscrpio svoje afinitete i nastojanja.

Treba mu priznati da je ostao na svojim hrvatskim rodoljubnim pozicijama i nakon 1941., kad su mnogi Splićani, pa i bivši članovi HSS-a, prišli komunistima. Skupa s Vojkom Krstulovićem kao i još nekim istaknutim članovima bivšega HSS-a iz Splita, on je primjerice u listopadu 1943. sudjelovao na važnom sastanku u Zagrebu, na kojemu se raspravljalo o mogućnostima razbijanja i razvodnjavanja NOB-a i uopće afirmiranja HSS-a u novim političkim prilikama. Bio je također i jedan od rijetkih uglednih građana koji se za vrijeme talijanske okupacije u travnju 1942. nije odazvao pozivu prefekta Zerbinija i nije prisustvovao sastanku na kojemu je trebalo donijeti podršku okupatorskim vlastima.

Svojim je hrvatskim rodoljubnim pozicijama Ivanišević ostao dosljedan i u novoj Jugoslaviji, zbog čega je vjerojatno i bio osuđivan.

Od brojnih drugih interesa i afiniteta tog svestranog javnog radnika treba osobito istaknuti njegovo zanimanje za šport, posebice nogomet. Studirajući u zemlji europskog nogometa, u Pragu, zainteresirao se Ivanišević za taj šport i skupa s trojicom kolega (Fabijan Kaliterna, Lucijan Stella i Ivan Šakić), donio nogometnu loptu, zanimanje i ljubav za nogomet i u Split. Bio je jedan od osnivača pa i višegodišnji čelnik "Hajduka". Izradio je i klupsku značku "Hajduka", na osnovi šahovnice sa simbolom hrvatskog grba, što nije bilo po volji austrijskoj vlasti i kasnijim režimima. Sudeći prve

utakmice, predstavio se i kao nogometni sudac, prvi nogometni sudac u Splitu, pa i u Dalmaciji.

Na jednoj fotografiji iz 1912., među osam najpopularnijih športskih radnika Splita, nalazimo i V. Ivaniševića.

Zanimljivo je da je športski dio njegova života prenio M. Smoje u serijal "Velo misto".

Bio je poznat kao erudit i kao veoma komunikativna, vedra i prijazna osoba otmjenih manira. Zbog tih osobina voljeli su ga svi s kojima je dolazio u dodir, pa tako i čelnici s područja javnog života, književnici, umjetnici, znanstvenici. Mnogi su mu poklanjali i svoje knjige s posvetama.

Don Frane Bulić upisivao mu je duge posvete na svojim knjigama, uvijek tražeći da i dalje bude zagovaratelj općeg dobra "uz preporuku da i unaprijed kao i dosada zagovara svugdje interese naših starina".

Slikari su izrađivali njegove portrete. Tako je poznat njegov portret u ulju Jerolima Miše. I Angjeo Uvodić izradio je nekoliko njegovih karikatura, označivši ih "Arbiter elegantiarum."

Sve u svemu, nema sumnje da je V. Ivanišević ugledni javni radnik koji je osmislio svoj život radeći za rodni grad i uopće za svoj narod. Zato zaslužuje da ga se smatra istaknutim Splićaninom i Hrvatom i da ga se ne zaboravi.

VJEKOSLAV IVANIŠEVIĆ, CIVIL ENGINEER

Summary

The engineer Vjekoslav Ivanišević was one of the distinguished persons of the Split cultural, political and economic life during the first several decades of the XX. century. His political attitudes were the reason why he died as a prisoner and why he was neglected. The aim of this short text is to correct this injustice.